

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Titi Livii Patavini, Historiarvm Ab Vrbe Condita Libros,
Qvi quidem exstant, omnes, Observationes**

Godelevaeus, Wilhelm

Francofvrti, 1609

In Librvm XXVI. Qvi Aliis Sextvs Decados Tertiæ Dicitvr, Annotationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69254](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69254)

Sabell. lib. 4. Ennead. 5. Facta est autem secundum plerisque anno ab vrbe condita 543.

Sed in rebus asperis] Hæc sententia ob Herodoto mutuata esse videtur, qui in πολυμοιαι inquit, μεγάλαι γὰρ παράγρηματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐδέλει καὶ περὶ ρεῖδῶν.

IN LIBRVM XXVI. QVI ALIIS SEXTVS DECADOS TERTIÆ DICITVR. ANNOTATIONES.

Capite anquirendum] Anquirere puico verbo Lilius dicit, quod Cicero Anquirere, Vnde sæpe apud eum pecunia anquistum legimus, id est, rere. conclusum pro multa vel emenda, & anquirere capite, pro criminaliter contra aliquem procedere Hoc idem Cicero vocat affimare litem capitis, hoc est, actione rei persecutoria non vti, sed criminaliter intendere, & ut vulgo loquimur, conclusiones capitales concipere. Sic & perduellionis iudicare Perduellionis in antiquo more dictum est, ex imitatione Græcorum, qui κειρεν dicunt, pro diem dicere, & vadimonio capitali obstringere. Budæus in annotat. ad Pand. dicare. Cæterum, Anquiro & anquisitiones, vocabula esse Romana & honesta, tradit etiam Petrus Crinitus lib. 1. de honesta disciplina. cap. 14.

Hastæ velitaribus inest] Hastæ velitaræ erant iaculatoriæ, id est, quibus eminus iaculabantur, proinde aliis leuioræ. de his Ouidius ita scribit: Hastæ velitaræ.

Vique perit primo plenum flauentis arena, Non dum calfacti velitis hasta solunt.

Hastam velitarem Polybius videtur γερσφον appellare, de quo plura Tornebus lib. 14. aduers. cap. 11.

Quasi in defectu Luna silenti nocte] Æs in sacris & exantationibus magnam habuisse vim & auctoritatem, ex Scoliaſte Theocriti in pharmaceutria, proptereaque in Luna deliquis adhiberi solitum tradit Cællus lib. lect. antiq. 19. capite 10 & rursus lib. 29. cap. 6. Hinc Ouidius libro Metamorph. 4. videtur cecinisse:

Cum frustra resonant ara auxiliaria Luna. Et lib. 7. Te quoque Luna traho, quamvis temerata labores Erantur minuam.

Media P. Valerij] Mediam sententiam sequendam supra ostendimus, vide autem de eo Ferrandum Aduentem lib. 2. explicationum in ius civile, ad paragr. cum ex aliena.

Inuasionem eares] Id est, Pœni interpretati sunt, id diis non placere, ut pro vrb Roma capiendâ configerentur, vel ut vrb Roma armis oppugnaretur. Budæus in prioribus annotat. ad Pandect.

Litteram lege agere iubere] Id est, vt ex officio suo ageret, & sententiam in Legem damnatos exqueretur, τῆ νόμου ῥηθὼς ἐπιλόδοις. Valerius lib. 3. aliter accipit, Deligatis ad polum hostibus, literas à patribus conscriptis ne quiequam Capuanis salutares accepit. In sinistra enim manu, sicuti erant traditæ, reposuit. ac iusto licetore lege agere, tum demum aperuit. Lege agere pro vinclos virgis cadere, & deinde securi ferire posuit exequendo scilicet sententiam, quam eis tulerat. Budæus in prioribus annotat.

Inre suffragium] Budæus in prioribus annotat. in Pandect. legit confusum suffragium, per id intelligens, cum turba quasi turmatim suffragantur.

Proffusus se petere] Proffiteri est in concione publice dato nomine volun. Proffusitatem tuam de aliquo magistratu populi suffragio obtinendo declarare, vt quid.

MM 2 Budæus

Budaus interpretatur. At Græchius lib. 1. de comitiis Romanis ostendit professionem nihil aliud fuisse, quam publicam ac solemnem voluntatis sua declarationem, de magistratu, si populus ita vellet, obtinendo. enim citra nominis dationem: Ceterum quod dicit. omnes homines iussisse scipio imperium in Hispania esse. sciendum est. duo imperii verba apud Livium atque que contineri, potestatem videlicet exercitum habendi, & belli gerendi, quod Plurarchus in Cicerone, ubi de hac re loquitur, dixit: *ἡγεμονίας τῆς*

Dei, ἢ ἡγεμονίας ὁ πόσιον δέσποτα.
A Deo actionum exercituum famendium. Ingressusque adem] Iouis scilicet iuxta divini Platonis sententiam omnium negotiorum exordium à Deo sumendum esse doceret. Quod enim in tremi gubernator in curru rector, præcantator in choris, dux in urbe, Imperator in exercitu, hoc est, ut Apuleius ait, in mundo Deus, cuius favor nisi conatibus nostris aspires. manca est omnis humana industria. Vide notata in hanc sententiam in proemio lib. 1. supra.

Anguis Iouis genitrix. *Anguis immani]* Quem superstitiosa antiquitas genium Iouis fuisse putavit. Hanc historiam ex Oppio & Lulio Higino copiosissime leges apud Gellium lib. 7. c. 7. Val. Max. lib. 1. cap. 3. Plurarchum in eius vita. &c.

Marcello triumphum de negatur. *Id non impetrauit]* Marcellum enim aduersarii incusabant, primum quod non tantum homines, verum etiam Deos, peius de ac captivos in triumphum duxisset. Deinde quod Romanos pulcherrima & mirabilia Græcorum opera, quæ antea incognita fuerunt, venerari atque suspicere docuisset. Sed & alia causa subfuit, nimirum quod ad res gerendas sine magistratu missus fuisset, qui enim ea conditione erant: etsi res triumpho dignissimas gessissent, triumphare lege vetabantur. Itaque nec P. Scipioni recuperatas Hispanias triumphum Senatus decrevit. Pompeius tamen Magnus Sylla dictatoro concedente. contra legem eques adhuc Romanus triumphavit, Manutius de legibus Romanis

Triumphantes in monte Albano. *In monte Albano]* Aduersante senatu Romano populum sæpe triumphos decrenisse legimus, cum res bello gesta dignæ viderentur. Item plures cum in monte Romæ honos negaretur, de sua sententia, sed in Albano tantum monte triumphos egisse, Alex. ab Alex. lib. 6. cap. 6.

Ouille in comitiis. *Secreto in ouili]* Locus in quo centuria prærogatiua erat, nominatim appellatur ouile, in quem locum Centuriæ senorum ingredi non licuisset, nisi potestate facta à consule. Ouile vero dicebatur propter similitudinem, quod undique cancellis clausus esset, in quo loco cum essent, suffragium dicebant, ut interim non liceret aliis in eo loco esse. Houus etiam loci meminit Dionysius lib. 10. ubi de comitiis L. Quintii loquitur, & Lucanus cum ita scribit: & misere maculauit ouilia Romæ. Græchius lib. 1. de comitiis Rom.

Obsecratio. *Obsecratio in vinum]* Obsecrationem appellat precationem, quam pontifex ipse præibat populo subsequenti verba præcantis, ut docet Tornebus lib. 22. cap. 31.

Quinquatrus. *Quinquatrus fuit]* Quinquatrus & quinquatrus, utrumque enim dicitur, ferix erant in honorem Mineræ instituta, sic dicitur, quod quinquæ diebus fierent, ut Ouidio etiam placet, dum scribit:

*Vna dei media est, & suam sacra Mineram.
 Nemina, quæ à iunctis quinque diebus habent.
 Sanguine prima vacat, nec sua circurre ferro,
 Causa quod est illa, nata Mineræ die.*

Inuisa populi Romani de mano ni-senatu Romano annotantur. *Ter senatum agi]* Etsi enim ordinis senatorii potestas maxima esset, nihil tamen de ciuibus Romanis inuisu populi Romani decernere vel statuere poterat, prout Budaus in prioribus annotationibus, & Maioragius cap. 11. de mano ni-senatu Romano annotantur.

Si quid

Si quid intingere inferiori velit] Huc haud dubie respexit Claudianus, cum ad Honorium inter cetera scripsit:

In commune inter se quid, cense sive tenendum,
Primum iussa sub: tunc obsecrantur aequi
Fit populus, nec serae veiat, cum videtur ipsum
Auctorem parere suis: componitur orbis
Regni ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humano caussa valuit, quam via vegetis.

Respublica incolumi] Thucydidis haec sententia est apud quem Pericles libro 2. in oratione dicit: *ἡ πόλις ἡμετέρα πόλις ἄλλα ἐξ ἡμετέρας ἐρηδύθη αὐτῆς ἀφελὲν τῆς πόλεως: ἡ πόλις ἡμετέρα τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως ἀφελῆται ἢ οὐδὲν ἔστιν, ἀλλὰ ἡ πόλις ἡμετέρα τῆς πόλεως ἐστίν.* cum aliis quae ibi sequuntur. Et alibi existimat, a quo bonum civem esse, & illum qui partem aliquam corporis, & qui possessionis aliquid pro civitate amittere non dubitat. Et apud Stobaeum serm. 41. (ni fallor) Polydorus inquit: *πόλις ἐστὶν ἀρχὴ, καὶ τὸ μέρος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει τὸ πᾶν τὸ ἀνθρώπινον, ὅτι τὰς πόλεις οὐκ ἐστὶν ἀλλὰ τὸ μέρος ἐστὶν.* Id est. Civitas prospere agens felicitas est maxima. In hac insunt omnia: haec salua cuncta servantur, hac pereunte, nihil non perit it.

Ferrea in ca manu] De manibus ferreis coruisque, nihil dicere necesse est, Ferrea vide Baynium de re nauali de hisce.

Carthaginem novam] De hac copiose Strabo libro tertio, Plinius libro tertio, capite tertio, Pomponius Mela libro secundo, cap. 6. Volaterranus libro 6. cap. 5.

Tres recuperatores] Recuperatores, ut ait Festus, primum dicti sunt, qui recuperant inter populum Romanum & civitates peregrinas de rebus privatis reddendis recipiendisque cognoscebant. ea enim recuperatio dicebatur. Postea vero etiam iudices a praetore post iudicium constitutum dari, ita appellari coepi sunt, ut libro quadagesimo tertio, ubi eorum quoque mentio fit, annotavimus. Meminit eorum quoque Gellius libro vigesimo, capite primo.

Scipio percontatus patriam] Alii ad se adduci vetuisse scribunt: ne visa virgine animus ad libidinem pelliceretur. In oculis enim non exiguam naturam continens, postulat motum declarationem. Quamobrem ab eorum motionibus omnia, est abicienda levitas, & impudentia, & cum nulla pars corporis vacare debeat continentia, oculos maxime oportet habere homines continentes: quos Seneca de remediis fortuitorum vitiorum omnium irritamenta & scelerum duces vocat.

Si frui liceret ludo aetatis] Plutarchus in Apophthegm. ait, Scipionem dixisse, libenter se accipere puellam, si homo privatus, non imperator esset. Quo dicto docuit, se iuvenem formae puellae corrupti non potuisse, quominus meminisset, quid Imperatorem deceret, qui in omni vita virtutis & honestatis debet suis exhibere exemplum. Vide Valerium Maximum lib. 4. cap. 3. Eutropium lib. 3, cap. vii. Gellium lib. 6. cap. 8. Sabellicum lib. 1. cap. 4. Ethnic. exempl.

Cui Allacie nomen erat] Plutarchus in vita Africani hunc sponsum Luceium vocat.

Præpilatisque missilibus] Præpilatas invenimus hastas dici, quae ferreas habent cuspides, quasi præferratas, quanquam & præpilatum sit quoque, quod ferro vitæ caret, sed in mucronem tamen est exacutum, ut locustarum, cornua, prout Cælius annotat lib. 21, cap. 16. Atque in hac quidem significatione præpilata missilia accipienda esse videntur.

